

ŠKOFJELOŠKI

PROSVETNI LIST

Leto II. • Št. 3

SEZONA 1953-54



GLEDALIŠČE

William Somerset Maugham

SVETI PLAMEN

Premiera februarja 1954

William Somerset Maugham

SVETI PLAMEN

Igra v treh dejanjih

Režiser: Polde Polenec

Inscenator: Pavle Žakelj

Mrs. Tabret	Mila Valenčičeva
Sestra Waylandova	Slavka Primožičeva
Maurice Tabret	Branko Berčič
Stella, njegova žena	Ida Gerjolova
Colin Tabret	Vinko Primožič
Alice, služkinja	Andreja Čermeljeva
Dr. Harvester, zdravnik	Martin Savnik
Major Liconda	Tine Oman

Godi se v Gatley house, bivališču mrs. Tabretove blizu Londona

Odrski mojster in inšpicient: Pavle Žakelj — Sepetalka: Poldka Stigličeva

*

PREMIERA FEBRUARJA 1954

*

Predprodaja vstopnic v knjigarni in eno uro pred vsako predstavo
pri gledališki blagajni v Kulturnem domu

W. S. Maugham: Sveti plamen

Angleški pisatelj William Somerset Maugham se je rodil leta 1874 in živi sedaj na francoski Rivieri. V svojem zelo dolgem življenju je prehodil precej trdo življenjsko pot. Oče, ki je bil uradnik angleške diplomatske službe, mu je zgodaj umrl. Kmalu za njim je umrla tudi mati. Vzgajal ga je v trdi puritanski vzgoji njegov stric, ki je bil pastor v Kentu na Angleškem. Maughamova zgodnja mladostna želja je bila, da bi postal pisatelj, toda trdi in nepopustljivi stric je zahteval, naj bo zdravnik. S 24 leti je diplomiral na medicini in bil nato nekaj časa v zdravniški praksi. Toda kmalu je obesil medicinsko kariero na klin in se posvetil izključno pisateljevanju.

Začetek pisateljske kariere je bil težak, toda vztrajal je in je danes v svoji domovini Angliji priznana literarna osebnost. Napisal je večje število odrskih del, najbolj priznane pa so njegove novele in kratke povesti. Izdal je tudi več romanov, ki imajo predvsem avtobiografski značaj. Kot dramatika ga uvrščajo ob Shawa in druge večje sodobne angleške pisatelje, kot romanopisec pa uživa sloves angleškega Maupassanta. Pri nas ga niso mnogo prevajali; več prevodov njegovih del je izšlo v srbohrvaščini. V Zagrebu so uprizorili tudi več njegovih dramskih del.

»Sveti plamen« (The Sacred Flame) je eno Maughamovih zadnjih dramskih del. Pisatelj sam imenuje svoje delo igro v treh dejanjih — in ne dramo, kakor bi sodil povprečni gledalec —, kjer se zaplet, lahko bi rekli, »angleško srečno« konča. Napisal ga je leta 1928 po prvi svetovni vojni. Odlikuje se predvsem po tem, da je napisan zelo odrsko, na drugi strani nas pa presenečajo avtorjevi samovoljni zapleti in še trši zaključki, s katerimi razkriva zakulisna dogajanja in lažno moralno tako zvane višje družbe. Delo so z velikim uspehom uprizarjala skoraj vsa večja evropska gledališča in v sezoni 1929/30 tudi ljubljanska drama z igralko Marijo Vero v vlogi matere.

Gradnja drame sloni na trojni enotnosti: časa, kraja in dejanja, in spominja na francosko klasiko. Igra nosi pečat angleške galsworthyjevske aristokratske družbe, za katero ne pomeni zunanji svet nič in ki se ob reševanju svoje življenjske

problematike trdo oklepa svoje individualnosti. Javnost izve za njihova dejanja šele takrat, kadar terja to sila nujnosti in če ni nobenega drugega izhoda več. V bistvu se v »Svetem plamenu« razvije ob Mauricevi nesrečni usodi drama treh žensk, Stelle, mrs. Tabretove in bolniške strežnice sestre Waylandove. Ostale osebe, razen Maurica, so le nekakšni slučajni udeleženci dogajanja. Zato si za lažje razumevanje oglejmo te tri ženske like.

Stella, mlada in izredno lepa ženska, se je poročila z Mauricem, preden se je ponesrečil. Ljubila sta se in bila sta srečna. Šest let je preteklo od nesreče, po kateri je ostal Maurice napol hrom, vendar živi v njej še živ spomin na srečni lepi čas. Stella ljubi svojega moža kakor otroka in vztraja ob njegovi strani, saj je tako popolnoma navezan nanjo. Svoje mlade, zdrave naravne sle po ljubezni pa ne more zatajiti. Ko se vrne domov Mauricev brat Collin, vzbudi v njej strastno ljubezen zdrave žene, ki jo kakor plaz vzame in odnese s seboj.

Mati mrs. Tabretova ljubi oba svoja sinova, toda po Mauricevi nesreči ostane njena skrb pravzaprav samo on. »Vsaka mati ljubi najbolj tistega otroka, nad katerim je prečula največ noči.« Svojo sinaho ljubi in jo občuduje; ve, da je Stella Mauricu vse in s strahom opazuje ta lepi, a tako rahli plamen ljubezni, saj ve, da Maurice živi pravzaprav samo od njega. Za samotne pogovore, v katerih jo je Maurice prosil, naj mu pomaga, kadar bi moral preveč trpeti, vesta samo mati in sin. Ko se vrne Collin, opazi prej kot zaljubljenca sama, kaj je med njima in ve, da katastrofe ne more preprečiti. Saj pravi sama: »Kaj pomaga dobrota, če ni dana kot nekaj samo po sebi umevnega.« Z jasnim preudarkom izpolni nesrečnemu sinu dano obljubo.

Toda še nekdo je, ki prav tako ljubi nesrečnega Maurica in za kar ne vesta ne mati ne žena. Bolniška strežnica sestra Waylandova. Pred petimi leti je prišla k njemu in mu opravlja toliko stvari, za katere nihče ne sme vedeti. V začetku je svoje delo opravlja težko, toda vestno, počasi pa je vedno vedrega Maurica vzljubila bolj, kot si je želela sama. Toda svojo skrivnost je skrbno skrivala. Šele mrtvemu jo je zaupala. Ko pa je ob mrtvem Mauricu pospravljala bolniške medikamente, je z grozo opazila, da je bil zastrupljen. Vsa

se zgrozi in takoj zasumi Mauricevo ženo. S tankim čutom dolžnosti bolniške sestre sproži dogajanje v drami.

Pred nami se odigrava težka družinska drama. Vse že izgleda, da bo javnost izvedela za težak zločin, ko gospa Tabretova s svojim čudovitim mirom razkrije vse. Naenkrat se znajdemo pred vprašanjem, na katero je zelo težko odgovoriti: Je bilo njeno dejanje upravičeno ali ne? ...

JELO JANEŽIČ:

Náš oder

II. KAKO GOVORIMO IN KAJ PRAVIJO DRUGI

Bilo je ob uprizoritvi »Vdove Rošlinke«. Takrat je prinesel »Glas Gorenjske« poročilo o tej uprizoritvi. Pisec članka je res objektivno ocenil delo igralcev in režije. Med drugim pa je omenil tudi uporabo narečja v vlogi Balantača.

Kot režiser sem se pri vlogi Balantača poslužil izjemne pravice in dovolil igralcu govoriti v narečju, kakršno je približno v okolju, kamor je avtor Golar postavil svojega Balantača. Na mnogih odrih sem že imel priložnost gledati »Rošlinko«. Vse vloge so bile večinoma podajane dobro, včasih celo originalno. Vloga vdove Rošlinke je bila običajno podana dobro. Na naših podeželskih odrih je iz nje gledala Polonca Juvanova, ki je to vlogo odlično odigrala v ljubljanski drami. Janeza je takrat neprekosljivo igral Janez Cesar in senca tega Janeza je tudi hodila po naših podeželskih odrih. Le pravega Balantača nisem nikoli videl. Ta vloga, ki bi morala biti osrednja in ki bi morala dajati trdo lekcijo licemerstvu in farizejstvu, je bila vedno odigrana oslinjeno in osladno, tako da je celotna igra z njim izgubljala, namesto da bi pridobila. Vendar pa mislim, — oprostite režiserjevi domišljavosti, da sem prvega pravega Balantača videl šele na škofjeloški uprizoritvi, ko ga je podal tov. Janko Trdina. To je bil Balantač, ki ga srečujemo samo v škofjeloških hribih. Kdor ga ni resnično videl, ga ne more podati. In da bi igralca, četudi diletanta, ne motil v njegovem ustvarjanju, sem mu izjemoma pustil tudi narečje.

Preden preidem k pravilu, naj povem še eno izjemo, ki smo jo tudi doživeli v Škofji Loki: uprizoritev dr. Tavčarje-



V sezoni 1946/47 je pripravil režiser Polde Polnec s puštalsko mladino Golievo mladinsko igrro »Princeska in pastirček«. Na sliki: Hribernik Franc, Dolinar Nejče, Solc Polde, Bradeško Nadica, Oblak Stane, Bernik Peter, Justin Lojzka in Dolenc Janez.

(Foto: Blaznik)

vega »Cvetja v jeseni«. Igralci iz Poljan so to dramatizirano delo uprizorili v poljanskem narečju. Skoraj bi rekel, da je delo prav zaradi tega vžgalo. Gledalcem je pričaralo zgodbo vso živo in svežo, kot da jo ravnokar doživljajo.

Vendar pa izjema potrjuje pravilo. Zato k pravilu. Odrska izreka bodi knjižna, čista in jasna. Jezik na našem odru pa je včasih slabši ali boljši, kakor se ravno posreči. Izreke sistematično ne gojimo, izvzemši nekateri režiserji. Včasih pa opazamo ravno ob odrski izreki pri nekaterih igralcih neko trmo, rekel bi konservativnost. Nehote se spomnim nekega igralca, ki je v svoji vlogi prav dobro uspel, ki si pa z izreko ni znal pomagati, ampak si je samo »pomahal«. Škoda, da si s takšnimi posebnostmi v narečjih, ki sličejo že govornim hibam, kvarimo uspele vloge. Zato je nujno, da prično vsi režiserji bolj paziti na odrski jezik. Učitelj v šoli, jurist v sodni dvorani, poslanec v parlamentu, govornik na zboru volivcev in zlasti še igralec na odru morajo paziti, da govorijo čist, vsaj skromno približan, pravi slovenski knjižni jezik.

Govor je za igralca tako važen, da lahko rečemo, da ga za polovico usposablja. V romanskih deželah uživa lepa umetnost govora še danes posebno pozornost. Poglejmo samo italijansko diplomacijo. Z lepo oblikovanimi govori, s spretno italijansko retoriko si za zeleno mizo pridobiva nešteto zmag. — Stari Grki in pozneje Rimljani so zelo gojili retoriko. V teh deželah dobimo še danes preprostega delavca, ki ne pride v svojem vsakodnevnem govoru nikoli v zadrego zaradi izražanja; jezik teče gladko, izraz je mehak, olikan. Severni narodi so bolj počasni in ne najdejo izraza, trdi so in površni, njihov jezik se nam zdi surov. Lep govor jim ni prirojen, zato morajo skrbeti, da si ga pridobijo. Mi Slovenci smo nekako v sredini. Že v šoli opažamo, da je treba posvetiti veliko pozornost dobremu čitanju. Ko se otrok uči brati, to se pravi, ko zna zlagati glasove, črke v zloge, zloge v besede in besede v stavke, prične s to svojo produkcijo divje hiteti. V tej naglici pa seveda na vso moč požira in izpušča zloge. Učenca je treba naučiti, da berilo razumno čita in lepo prednaša. Vse kar čita mora razumeti, potem šele bo čtivo lepo in razumljivo prednašal.

Isto velja za igralca. Dobro prednašanje izvira samo iz razumevanja teksta. Vsaka napaka v govoru je za igralca hujša, kot napaka v kretnjah. Včasih se zdi, da igralec diletant misli, da je sila govora v pljučih. Sila govora je v govorilnih organih: to je v glasilkah, ustni votlini, jeziku, zobeh in ustnicah. Pevec in igralec morata nujno paziti na zobe. Vrzeli v zobni vrsti so za nastop nekaj nemogočega. Govor je igralčevo najmočnejše orodje in če to orodje vrzeli v zobni vrsti napravijo nesposobno, nelepo in sikajoče, je za najboljšega igralca edini pametni nasvet, da si pred nastopom nujno uredi zobe. Pljuča so samo meh, ki vrivajo zrak v in med govorilne organe. Seveda je treba tudi s pljuči ravnati z razumevanjem in ekonomično razporejati zrak. Paziti moramo na pravilen vdih in izdih. Torej polno pravil, ki jih igralec ne sme zanemarjati. Na pravilno izreko in čistost jezika mora režiser vedno opozarjati, da dobi igra harmonično jezikovno celoto. Narečje pa se mora brezpogojno umakniti knjižni izreki! Govor na odru je tako važen, da tudi najlepša postava in še tako odlično igrana vloga ne pomaga nič, če govor odpove.

Delo in težave traške „Svobode“

Z vedno večjim uveljavljanjem socialistične demokracije, z delavskim samoupravljanjem sta se vsebina kakor tudi oblika dela sindikalnih organizacij bistveno spremenili. Novi družbeni odnosi zahtevajo novega socialističnega človeka s širokim gospodarskim in političnim obzorjem, resnicoljubnega, kulturnega, humanega, skratka človeka, ki bo znal ceniti našo borbo in cilje, sposobnega, da soodloča in soupravlja gospodarstvo in družbo. Sindikalne podružnice so bile poklicane, da s političnim in kulturnim delom pomagajo pri ustvarjanju takih ljudi. Njim v pomoč so se pričela ustanavljati delavsko-prosvetna društva »Svobode«, ki naj bi s svojim kulturnim in ideološkim delom pomagala sindikalnim podružnicam pri kulturni vzgoji delavstva.

Prav ti razlogi so pripeljali do tega, da je dala sindikalna podružnica Predilnice iniciativo za ustanovitev »Svobode« na Trati. Ob razumevanju in materialni pomoči vseh delovnih kolektivov je bilo oktobra 1952 ustanovljeno društvo, ki je takoj pričelo z živahnim delom. V prvem letu svojega obstoja je priredilo 3 akademije, dramska sekcija je naštudirala 3 premiere s 6 ponovitvami, skratka, v sezoni 1952/53 je gibalo v »Svobodi« res pravo »življenje«, kakor temu pravimo. Pet sekcij — šahovska, namiznoteniška, dramska, glasbena in folklorna —, vse so bile aktivne. Poleg njih pa še moški in ženski pevski zbor ter knjižnica, ki je pod vestnim vodstvom tov. Janeza Krajnika iz tedna v teden privabljala vedno več in več bralcev. Prva predavanja o družbi in družbenih odnosih v zgodovini človeštva je obiskovalo po 70 ljudi.

Da, takoj po ustanovitvi je bilo delo »Svobode« zelo pestro in živahno. Društveni prostori so bili vsak dan zasedeni pozno v noč. Med društvenimi člani je vladalo razumevanje in sloga, odbor pa, v katerem so bili predstavniki vseh kolektivov, je zasedal polnoštevilno in držal situacijo krepko v rokah.

Življenje v društvu, ki je bilo pozimi tako živahno, je na poletje začelo plahneti. Odborove seje so bile vedno redkejše, izostanki odbornikov vedno pogostejši. Sekcije so druga za drugo prenehale delovati. Mladina, ki je čez poletje edina

še obiskovala društvene prostore, je bila prepuščena sama sebi. V svoji mladostni prešernosti je razumljivo delala tudi napake, — toda nikogar ni bilo, da bi jo vodil in usmerjal.

Novo sezono 1953/54 je »Svoboda« na Trati pričela pozneje kot lani in manj uspešno. Saj delujeta v društvu samo dve sekciji, dramska in namiznoteniška ter knjižnica. Množičnega sestanka društvenih članov, na katerem naj bi razpravljali o delu v preteklem letu, o kooptiranju novih članov v upravni odbor in o načrtih za novo sezono se je udeležilo kljub lepakom in vabilom samo 30 članov in 5 odbornikov 17-članskega odbora. Vse to pri 300 registriranih društvenih članih! Diskusija o poročilih ni prinesla ničesar, kar bi razmere v društvu lahko popravilo. In vendar je nujno potrebno, da perečo društveno problematiko končno začnemo reševati!

Prvi in poklicani za to so predvsem upravni odbori sindikalnih podružnic traških podjetij, ki so sicer lani poklonili društvu vsak po 10.000 din, z njegovo ustanovitvijo se pa otresli odgovornosti za kulturno in ideološko delo in med lanskim letom ničesar storili za popularizacijo »Svobode«. Namesto pokroviteljstva nad društvenim delovanjem je bilo celo opaziti, da so podružnice odvrčale svoje člane od dela v društvu.

Čas bi že enkrat bil, da bi tako mestni sindikalni svet, kakor tudi sindikalni odbori in organizacije Zveze komunistov na traškem območju doumele smisel in vsebino dela, ki ga je družba naložila delavsko-prosvetnim društvom; čas je, da končno spoznajo, da s tremi političnimi akcijami, ki jih je lani izvedel sindikalni svet, še ni mogoče preobraziti mišljenja ljudi ne ustvariti novega socialističnega lika človeka. Spoznati je treba, da je za to potrebno mnogo dela, mnogo drobnega dela. In prav »Svoboda« nudi dovolj možnosti za tako delo. Pri tem pa ji je potrebna pomoč in sodelovanje vseh faktorjev, ki se danes ukvarjajo z družbenim in političnim delom.

Verjamem, da se bodo našli ljudje, ki jim ni vseeno, kaj dela in kako se razvija traška »Svoboda«. Nujno je, da pričnejo z odločnim delom, da z energičnimi ukrepi dosežejo spet to, kar je že obstajalo, da bo na Trati zopet zaživel kulturno in ideološko delo.

LOŠKI ROJAKI MED SLOVENSKIMI JAVNIMI DELAVCI

(Nadaljevanje)

Dr. Ivan Regent (r. 1847) s Trate pri Gorenji vasi je bil poznan kot prirodoslovec, ki je posvetil vse svoje življenje raziskovanju kobilic in murnov in izdelal posebne aparate za proučevanje njihovega cvrčanja. Ločan, ki je po svoji duhovniški poti služboval tudi v Stari Loki, je bil zgodovinar in arhivar **Franc Pokorn** (r. 1861), zbiralec narodnega blaga iz škofjeloške okolice in zbiralec gradiva za zgodovino farâ na Slovenskem. Pisal je o Loki (DS 1894) in znanstveno publiciral v izdajah slovenskega muzejskega društva. Ločan je bil tudi zdravnik **Alojzij Homan** (r. 1863), ki je pisal poljudne in šolske zdravstvene knjige in obdeloval sodnozdravstveno terminologijo. Ime in ugled sta si s svojim delom ustvarila brata Poljanca **Franc** in **Aleš Ušeničnik** (r. 1866 in 1868), oba univerzitetna profesorja na bogoslovju v Ljubljani. Starejši je pisal predvsem o vzgojeslovnih načelih in verske filozofske razprave, mlajši pa poleg tega še aktualne članke (o literaturi) in izdal več znanstvenih knjig ter veljal za globokega filozofa širokega obzorja. Zgodovinar in geograf **Jožef Kržišnik** iz Poljân (r. 1872) je prirejal zemljepisne knjige za srednje šole in napisal zgodovino horjulske fare, matematik **Josip Mazi** iz Žirov (r. 1872), ki je v mladosti tudi prevajal drame, pa je za srednjo šolo pisal geometrijske knjige. Pisec poljudne medicinske knjige o spolnih boleznih zdravnik **Jernej Demšar** je bil rojen v Železnikih leta 1875. Iz loškega predmestja Karlovca je bil doma botanik **Fran Jesenko** (r. 1875), univerzitetni profesor v Ljubljani in v Zagrebu, ki je raziskoval floro v Arabiji in ob Nilu. Pisal je strokovne članke v mednarodne publikacije in utrdil temeljno dejstvo moderne genetike, da bastardi med rastlinskimi rodovi niso konstantni, temveč da se v nasledstvu mendelično odcepajo. Nestor živeče in še vedno aktivne čete rojakov znanstvenikov je Železnikar **France Koblar** (r. 1889), rektor Akademije za igralsko umetnost. Od mladostnega leposlovnega dela s socialno tematiko je prešel h gledališki in književni kritiki in se s svojo tehtno besedo



Skupina igralcev, ki je leta 1947 uprizorila Svarkinovo komedijo »Tuje dete«. Od leve proti desni: Pepe Guzelj, Francka Hafnerjeva, Janez Ravnikar, Anica Oblakova, Branko Berčič, Martin Savnik, Poldka Stigličeva, Polde Solc, Polde Polenec (režiser), Cirila Gašperšičeva, Jože Audič, Janez Kalan (odrski mojster) in Miha Škrlj. (Foto: Blaznik.)

uveljavil kot priznana kritična avtoriteta. Bil je svojčas urednik leposlovne revije *Dom in svet* ter je prevajal iz poljščine in nemščine. Zdaj tiči ves v literarnozgodovinskem delu pri urejanju slovenskih klasikov in pri pretresanju slovenske dramsatične dejavnosti. Tu velja za solidnega in vzornega znanstvenega delavca. Od ostalih aktivnih rojakov naj omenim Ločana **Pavleta Blaznika**, ki proučuje naselitev loškega ozemlja in freisinško Loko, **Joko Žigona**, slovstvenega zgodovinarja in vodjo Muzejske knjižnice v Ljubljani, prirodoslovca **Antona Polenca**, ki piše poljudnoznanstvene knjige, **Franceta Planino**, ravnatelja Prirodoslovnega muzeja, slavista **Franceta Jesenovca**, publicista **Borisa Ziherla**, enega naših vodilnih teoretikov dialektičnega materializma ter vsestranskega kulturnega in političnega delavca. Za popolnost bi bilo mogoče treba omeniti še koga iz starejše generacije, pa tudi od mladih, ki se počasi javljajo.

(Dalje)

PRAVILNIK LJUDSKOPROSVETNE GLASBENE ŠOLE

KUD »TONE ŠIFRER« V ŠKOFJI LOKI

I. Opredelitev

Čl. 1.

Ljudskoprosvetna glasbena šola KUD »Tone Šifer« v Škofji Loki je glasbenovzgojna ustanova, ki se razlikuje od Državnih nižjih glasbenih šol po merilu za sprejemanje učencev, po predmetniku in po učnem načrtu takole:

1. da se vanjo sprejemajo sposobni učenci, ki (iz osebnih ali iz stvarnih razlogov) ne morejo obiskovati Državno nižjo glasbeno šolo,
2. da se v nji poučujejo tudi tisti učni predmeti, ki jih predmetnik za Državne nižje glasbene šole ne predpije oziroma ne obega in sicer po izbiri vsakega posameznega učenca,
3. da v nji čas za predelovanje učne snovi posameznih letnikov ni omejen.

II. Namen

Čl. 2.

Namen ljudskoprosvetne glasbene šole je, nuditi sistematičen in neoporečen glasbeni pouk predvsem tistim, ki se ne pripravljajo za glasbene poklice, vzgajati naraščaj za prosvetne glasbene skupine in tako izpopolnjevati vrzeli v omrežju nižjih in srednjih glasbenih šol.

III. Ustanavljanje

Čl. 3.

Naziv šole je Ljudskoprosvetna glasbena šola KUD »Tone Šifer« s sedežem v Škofji Loki. Šola vzdržuje KUD »Tone Šifer« v Škofji Loki.

IV. Vzdrževanje

Čl. 4.

Ljudskoprosvetna glasbena šola se vzdržuje:

1. z dohodki od vpisnine in učnine,
2. s podporami društva, ki mu šola pripada,
3. z drugimi podporami in darili.

V. Vodstvo

Čl. 5.

V imenu društva, ki šolo vzdržuje, upravlja ljudskoprosvetno glasbeno šolo učiteljski zbor z upraviteljem na čelu. Ta organ sprejema sklepe na svojih rednih in izrednih konferencah, odgovarja za uspešen pouk, strokovni napredek in pravilno upravno poslovanje na šoli. Za vsako šolsko in koledarsko leto sestavi proračun dohodkov in izdatkov ter ga predloži v odobritev društvu, ki šolo vzdržuje.

Učiteljski zbor dodeljuje učence posameznim učiteljem, predpisuje urnike in šolski red, imenuje izmed svojih članov oskrbnika šolske knjižnice in oskrbnika šolskega inventarja.

VI. Upravitelj

Čl. 6.

Upravitelja ljudskoprosvetne glasbene šole imenuje društvo, ki šolo vzdržuje, po pravilu izmed članov učiteljskega zbora. Upravitelj naj ima poleg vzgojiteljskih in organizacijskih sposobnosti po možnosti vsaj kvalifikacijo strokovnega učitelja s končano srednjo glasbeno šolo.

Upravitelj skrbi za izvajanje sklepov konferenc in vobče za to, da učno osebje izpolnjuje vse obveznosti, za pravilno izvajanje učnega načrta in izpolnjevanja šolskega reda. Izvršuje zapisniške posle; če je to potrebno, se mu v ta namen dodeli pisarniško osebje. Odgovarja neposredno društvu, ki šolo vzdržuje in predstavlja šolo navzven.

VII. Šolski obrazci

Čl. 7.

Na ljudskoprosvetni glasbeni šoli se obvezno uporabljajo tile obrazci:

1. vpisnica (pregled vpisanih učencev),
2. glavni katalog v obliki listovnika,
3. dnevnik pouka o opravljenih učnih urah posameznega učitelja,
4. šolska knjižnica za učence,
5. zapisnik o sprejemnih, prestopnih in zaključnih izpitih,
6. spričevalo o letnem in zaključnem izpitu,
7. dnevnik vplačil.

VIII. Upravni odbor

Čl. 8.

Društvo, ki šolo vzdržuje, lahko imenuje poseben organ za nadzorovanje upravnega poslovanja šole.

IX. Učitelji

Čl. 9.

Za učitelje na ljudskoprosvetni glasbeni šoli se nastavljajo osebe, ki imajo ustrezno strokovno usposobljenost in moralno kvalifikacijo.

Čl. 10.

Izobrazba učitelja na ljudskoprosvetni glasbeni šoli naj po možnosti ustreza kvalifikaciji strokovnega učitelja s končano srednjo glasbeno šolo.

Učitelji, ki nimajo šolske kvalifikacije, smejo učiti na ljudskoprosvetni glasbeni šoli samo tedaj, če imajo za to pismeno dovoljenje Republiškega izvršnega odbora LPS. Prošnjo za izstavitev dovoljenja vloži društvo, ki šolo vzdržuje, nakar imenuje Izvršni odbor LPS komisijo izvedencev, ki po preizkušnji kandidata pismeno izjavi, katere glasbene stroke kandidat obvlada, kateri stopnji šolske izobrazbe ustreza njegovo glasbeno znanje in do katere stopnje (letnika) je usposobljen poučevati. Ako po izjavi izvedencev usposobljenost kandidata ustreza kvalifikaciji strokovnega učitelja, mu Izvršni odbor LPS brez pridržkov izda dovoljenje za poučevanje.

Čl. 11.

Pri izdajanju pismenih dovoljenj za poučevanje na ljudskoprosvetni glasbeni šoli takim nešolanim kandidatom, ki njihova usposobljenost ne ustreza kvalifikaciji strokovnega učitelja, se Izvršni odbor LPS ravna po

merilu sorazmerne koristnosti vzgojnega delovanja takega učitelja. Ako sodi po izjavi izvedencev, da bo učiteljstvo kandidata koristno glede na posebne razmere tistega kraja, mu dovoljenje izda, ako ne, mu dovoljenje odkloni.

Cl. 12.

Obojestranske pravice in dolžnosti med društvom, ki šolo vzdržuje in učiteljem na ljudskoprosvetni glasbeni šoli, zlasti njegovo delovno razmerje, njegova učna obveznost, višina njegovih dohodkov in način plačevanja, se določijo s pismeno pogodbo ob nastopu službe.

S pismeno pogodbo se uredi tudi službeno razmerje vsakega drugega nameščenca na ljudskoprosvetni glasbeni šoli.

Cl. 13.

Pri določanju delovne obveznosti in dohodkov osebja na ljudskoprosvetni glasbeni šoli se jemlje za osnovo poleg zakonitih odločb predvsem praksa na nižji srednji šoli z upoštevanjem posebnega značaja ljudskoprosvetne glasbene šole in z upoštevanjem strokovne usposobljenosti prizadetega.

Cl. 14.

Učitelji vodijo sami in sicer vsak za svoje razrede statistično evidenco in evidenco učnih uspehov za posamezne učence, t. j. glavni katalog, dnevnik pouka in šolske knjižnice. V dnevnik pouka, ki se vodi za vsak predmet posebej, se zapisujejo obiski, zamude in predelana učna snov in sicer za vsakega učenca posebej.

X. Predmetnik in učni načrt

Cl. 15.

Na ljudskoprosvetni glasbeni šoli se poučujejo v skladu z njihovimi možnostmi in krajevnimi potrebami poljubni glasbeni predmeti: solistično in zborovsko petje, igranje instrumentov, všteti ljudska glasbila, glasbenoteoretični predmeti. Obvezno se poučuje na vsaki ljudskoprosvetni glasbeni šoli le osnovni pouk glasbe. Ta predmet obiskuje vsak učenec, dokler ne obvlada snovi prvih dveh letnikov po učnem načrtu za pouk o glasbi.

Vodstvo ljudskoprosvetne glasbene šole sestavi na osnovi predmetnika za nižje oziroma srednje glasbene šole predmetnik s podrobnim načrtom učnih predmetov, letnikov, določenih za študij vsakega predmeta in tedenskih učnih ur po predmetih in letnikih.

Z odobritvijo vodstva smejo imeti posamezni učenci v izjemnih utemeljenih primerih pouk tudi manj ali več časa na teden, kakor je predpisano v predmetniku.

Cl. 16.

Za predmete, ki se poučujejo na nižjih oziroma srednjih glasbenih šolah, veljajo učni načrti kakor za te šole. Za druge predmete predpiše učne načrte Izvršni odbor LPS.

Na ljudskoprosvetni glasbeni šoli ne veljajo predpisi o tem, v katerem času naj učenec predela snov enega letnika po učnem načrtu.

XI. Učenci

Čl. 17.

Pogoj za sprejem v ljudskoprosvetno glasbeno šolo je uspešno opravljen sprejemni izpit, sicer pa za sprejem na ljudskoprosvetno glasbeno šolo ni omejitev glede starosti in obče izobrazbe.

Čl. 18.

Sprejemni izpit se opravlja ob prvem vpisu pred sprejemno komisijo, da ta ugotovi obče dispozicije učenčevega znanja za študij izbranih glasbenih predmetov.

Sprejemna komisija določi za vsakega sprejetega učenca letnik in sicer za vsak predmet posebej.

Sprejemna komisija odkloni učenca, ki nima pogojev za uspešni študij. Odklonjeni učenec sme delati sprejemni izpit ponovno v naslednjem izpitnem roku. Proti odločbi sprejemne komisije pa se sme tudi pritožiti na Izvršni odbor LPS s prošnjo, da mu ta omogoči ponovno opravljati sprejemni izpit pred drugo komisijo na njegove stroške.

Čl. 19.

Učenec je dolžan izpolnjevati določbe šolskega reda, ki ga predpiše vodstvo šole v skladu s tem pravilnikom. Nediscipliniranega učenca sme vodstvo izključiti. Proti sklepu o izključitvi ima učenec pravico pritožbe na društvo, ki šolo vzdržuje.

XII. Izpiti, spričevala, ocene

Čl. 20.

Učenec, ki je predelal snov svojega letnika, mora za prestop v naslednji višji letnik opraviti prestopni izpit iz snovi predelanega letnika.

Učenec, ki je predelal snov zadnjega letnika po učnem načrtu, sme opravljati zaključni izpit; učencu se izda zaključno spričevalo ljudskoprosvetne glasbene šole z zaključnimi ocenami in navedbo, da je zaključil šolanje na ljudskoprosvetni glasbeni šoli.

Čl. 21.

Letno zaključno spričevalo ljudskoprosvetne glasbene šole ne opravičujeta učenca za prestop na nižjo ali srednjo glasbeno šolo.

Čl. 22.

Ocene so na ljudskoprosvetni glasbeni šoli iste, kakor na nižjih glasbenih šolah.

XIII. Strokovni nadzor

Čl. 23.

Za strokovno nadzorovanje učnih uspehov in ocenjevanje učiteljev ljudskoprosvetne glasbene šole imenuje komisijo pristojni okrajni odbor LPS v sporazumu z Republiškim izvršnim odborom LPS. Če je to potrebno, Republiški odbor LPS sam strokovno inspicira.

Pristojni okrajni ali republiški odbor LPS moreta odrediti strokovno inšpekcijo ljudskoprosvetne glasbene šole, če se inšpekcija tiste šole ni opravila že dalj kot eno leto ali če sicer misli, da ni potrebna.

Čl. 24.

Strokovni inšpektorji so dolžni:

1. nadzorovati učne uspehe in ocenjevati učitelje,
2. pomagati učiteljem s strokovnimi nasveti,



Prizor iz tretjega dejanja Milčinskega veseloiigre »Cigani«, uprizorjene decembra 1950. Na sliki spredaj: Jože Pehar (Cerne), Miha Skrlj (Cvetan), Slavka Primožičeva (Cvetana), Adi Trdina (njun sinko), Poldka Stigličeva (Marija), Cirila Gašperšičeva (Katarina), Drago Volenc (cigan), Stane Rešek (Danijel), Vinko Primožič (Juro), Nejče Dolinar (ciganček), Janez Bogataj (sodnik), Lojze Malovrh (odvetnik), Matija Trepše (orožnik); levo zadaj: Lado Finžgar (sodni nadzornik), Branko Berčič (avskultant), Zina Hafnerjeva (Anica), Ana Demšarjeva (gospa Pucova) in Janko Trdina (ječar).

(Foto: Blaznik)

3. poročati o izidu inšpekcijskega društva, ki šolo vzdržuje, oziroma pristojnemu okrajnemu ali republiškem izvršnemu odboru LPS ter stavljati v teh poročilih predloge za izboljšanje dela in učnih uspehov.

Ako je za ljudskoprosvetno glasbeno šolo imenovan stalni strokovni inšpektor, ga je upravitelj šole dolžan pravočasno obveščati o vseh izpitih in šolskih nastopih.

XIV. Glasbenoprosvetni tečaji

Cl. 25.

Pri ljudskoprosvetni glasbeni šoli se smejo prirejati obdobjni ali stalni začetniški in nadaljevalni tečaji, n. pr. zborovodski, dirigentski tečaji in podobno, kakor to narekujejo potrebe in možnosti.

XV. Zaključne določbe

Cl. 26.

Ta pravilnik velja od dneva objave.

RETEČANI SO KREPKO POPRIJELI

Prav v času, ko se pripravlja narava k zimskemu počitku, se odpirajo po vaseh vrata naših kulturnih domov. Delo na polju ponehava in dolgi jesenski ter zimski večeri privabljajo izobrazbe in razvedrila željne vaščane v toplo zakurjene prosvetne prostore.

Naše prosvetno društvo sicer še ni moglo povabiti svojih članov v lastno hišo, ker jo šele gradi, zato nam je osnovna šola kraj izobrazbe za mlade in stare. Od jutra do poznega večera so skoraj vsi prostori zasedeni. Četudi nimamo primernih prostorov, smo vendar s krepko roko prijeli za plug in zavorali v njivo vaškega kulturnega življenja. Igralci se pripravljajo na uprizoritev igre »Zlatarjevo zlato«. Tamburaši nočejo biti slabši, pa so dali v svoj program koncertni nastop. Ko pa so jih slišali starejši fantje, so si mislili: Če imajo ti »solarčki« toliko poguma, pa se pokažimo še mi! Prijeli so za harmoniko, trobento, violino in bas ter udarili po bobnu, da so tamburaši kar zatrepetali. Sedaj pa se s konkurenčno silo pripravljajo oboji, kdo bo prej in bolje nastopil. Not pa niso pisali skladatelji samo za muzikante — in zagrmeli so moški basi in tenorji ter poklicali skupaj vse, ki nosijo v svojem grlu zvenečo in ubrano pevsko struno. Pod taktirko izbornega pevovodje tov. Korenčana se pripravljajo na juriš z muzikanti. Brez dvoma jih bodo s svojo nadstevilčnostjo in izurjenostjo pomandrali, vendar tudi muzikantje upajo, da jim bo publika prihranila nekaj ploskanja.

Ce povemo še, da smo z denarno pomočjo LOMO Skofja Loka povečali število knjig v knjižnici in s tem precej dvignili število bralcev, ter da imamo ob večerih tudi zdravstveno-izobraževalni tečaj, smo

na stežaj odgrnili zaveso naše prosvetne delavnosti.

Povsod so težave, zapreke in neprilike, toda mi vemo, da je razgled lep samo z visokih gora. Zato z jekleno voljo premagujemo strmine, da bomo dosegli postavljene cilje.

Rant

LJUDSKA KNJIŽNICA NA TRATI

V ljudskem knjižničarstvu je Skofja Loka med najboljšimi kraji v Sloveniji. Na svojem območju ima dve večji knjižnici: Mestno ljudsko knjižnico in knjižnico društva »Svobode« na Trati. Medtem ko mestna ljudska knjižnica deluje že lepo število let, je knjižnica na kolodvoru stara komaj eno leto. Ker o njej še ni nihče ničesar spregovoril, želim v skopih obrisih povedati nekaj besed o njenem nastanku in delu.

Ko je bilo jeseni 1952 ustanovljena DPD »Svoboda« na Trati, je bila izražena želja, naj bi imelo tudi svojo javno knjižnico. Na razne prošnje sta industrijski podjetji Gradis in LIP Jelovica odstopili društvu svoji sindikalni knjižnici. Iz njiju se je osnovala ljudska knjižnica, ki je pričela z delom dne 21. decembra 1952. Razpolagala je z okrog 500 knjigami. Led je bil prebit in knjižnica je začela s svojim rednim delom.

Toda komaj so ljudje izvedeli, da imamo na Trati knjižnico, že jo je doletela nesreča. V noči med 20. in 21. januarjem 1953 je lesena baraka, v kateri je bila knjižnica, popolnoma pogorela. Zgorel je tudi ves knjižnični inventar razen nekaj knjig, ki so bile med bralci. Marsikdo bi v takem trenutku obupal. Mi nismo. Takoj smo začeli razmišljati, kako bi knjižnico obnovili, kako bi dobili nove knjige in nov prostor. V tem težkem položaju nam je pristopila na pomoč

Gorenjska predilnica, ki nam je darovala celotno svojo knjižnico z omarami vred, »Svoboda« pa nam je dala na razpolago prostore. Tako smo že 25. januarja pričeli s ponovnim izposojanjem knjig. Ze v nekaj tednih je število knjig preokoracilo število knjig v bivši knjižnici. Preko 150 knjig so darovali ljudje, 988 jih je dala Gorenjska predilnica, 136 LIP Škofja Loka, 257 LIP Kranj. Danes šteje knjižnica že preko 1.800 knjig. Omenim naj še to, da je v preteklem letu kupila »Svoboda« za 60.000 din knjig.

Kakor je raslo število knjig v knjižnici, tako se je tudi iz meseca v mesec večalo število izposojevalcev in število izposojenih knjig. Naj navedem le nekaj števil: februarja smo izposodili 151 knjig, marca 247, maja 353, julija 457, novembra 651, decembra 590. Skupno je bilo leta 1953 izposojenih 4.410 knjig, kar je za prvo leto poslovanja kar dober rezultat.

Knjižnica je nastanjena v lepih prostorih v Gorenjski predilnici. Odprta je ob ponedeljkih in četrtnkih od 5. do 7. ure zvečer in ob nedeljah od 9. do 11. ure dopoldne. Če bi imela knjižnica knjižničarja, ki bi bil stalno doma, bi bila lahko odprta vsak večer. To bi bilo v zimskem času zelo potrebno, ker pozimi ljudje največ berejo.

Velika ovira za uspešen razvoj knjižnice je pomanjkanje denarnih sredstev. Z denarjem, ki ga dobimo za izposojene knjige, krijemo komaj izdatke za popravilo knjig in za dnevno časopisje, ki ga knjižnica dobiva. Res je, da »Svoboda« knjižnico podpira kolikor je v njenih močeh, vendar še zdaleč ne v toliki meri, da bi knjižnica lahko nabavljala knjige v zadostni količini.

Razveseljivo bi bilo, če bi industrijska podjetja in ustanove kdaj pa kdaj prispevala kak znesek, da bi z njim izpopolnili našo ljudsko knjižnico, ki je osnova za kulturni napredek ljudstva.

Janez Krajnc

DROBEC O GLASBENI SOLI

Ze lansko leto smo se zainteresirani vpisali v Glasbeno šolo KUD »Tone Sifrer« v Skofji Loki, toda zastoj. Problemov ob njenem delu je bilo preveč, zato ni mogla zaživeti. Letos pa se nismo razočarali.

Tov. Miško Gal, ki je bil od drustvene uprave imenovan za upravitelja šole, je krepko pljunil v roke in z neverjetno vztrajnostjo premostil vse zapreke. Komaj pa je počistil in uredil prostor v Rottenbüchlerjevem paviljonu na Mestnem trgu, že se je moral s šolo preseliti v bivše prostore Državne glasbene šole v kapucinskem samostanu. Se sedaj opravlja vse posle od upravitelja in glasbenega učitelja do sluge, toda kljub temu je šola postavil na trdne temelje. Tako smo tudi priložnostni ljubitelji glasbe in vsi oni učenci, ki jih Državna glasbena šola ni mogla sprejeti, dobili možnost za glasbeno izobrazbo. Tovariš Gal je zbral okrog sebe primerno število glasbenih pedagogov in ti s težavo zmagujejo pouk preko tridesetih učencev, ki se učijo najrazličnejših instrumentov. Pri tem jim pomagata ljubezen in razumevanje mladine.

Mislím, da bi lahko ob koncu šolskega leta z javno produkcijo pokazali, da delo ni bilo zastoj. — Le tako naprej!

J. K.

**Naša najstarejša in po kvaliteti
vodilna tovarna obutve**



TRŽIČ

**je za proslavo 50-letnice svojega obstoja
izvršila veliko znižanje cen**

v naših podružnicah:

ŠKOFJA LOKA

KRANJ

JESENICE

RADOVLJICA

BLED

TRŽIČ

**in v vseh večjih mestih širom države dobite
zadnje modne novitete po tovarniških cenah**

**Če obutev potrebujete,
ne zamudite ugodne priložnosti!**

TRGOVSKO PODJETJE

na veliko in malo



Loka

ŠKOFJA LOKA

je s svojim novim skladiščem na Trati
povečalo asortiment blaga in znatno znižalo
svoje cene. Tudi vi se prepričajte in videli
boste, da vas bomo zadovoljili
s postrežbo in cenami

V svojih poslovalnicah nudimo potrošnikom
v njihovo največje zadovoljstvo vedno
sveže blago po konkurenčnih cenah

Potrošniki, obiščite nas !

*Ne bo vam žal,
postali boste naša stalna stranka*

Priporoča se kolektiv
TRGOVSKEGA PODJETJA
LOKA